

pokaže, če to stori, bo monarhistom zadan smrtni udarec in bo republika za dolgo časa utrjena.

Nemčija. — Nedavno se je zgodila v bavarskem ministrstvu važna sprememba. Dolgoletni učni minister, pristaš klerikalne stranke, je moral odstopiti. Klerikalna stranka je vsled tega iz proračuna črtala 100 000 mark ki so bili določeni za umetniške namene. To je bilo občno ogorčenje, kajti Bavarska ima velikansko korist od tega, da je središče nemške umetnosti. Temu občnemu ogorčenju je dal izraza nemški cesar in ponudil bavarskemu princ-regentu tistih 100.000 mark iz svojega. Princ-regent je to ponudbo odklonil, ker je že neki bavarski rodoljub daroval onih 100.000 mark iz svojega. Klerikaleci so s tem dobili izdatno zaušnico. Cesarjev nastop pa je vzbudil tudi v drugih krogih nevolje, ker ima v resnici značaj, kakor da se hoče cesar utikati v notranje zadeve posameznih nemških držav — kar seveda nemškim partikularistom nikakor ni po volji.

Obrtnija.

O ženskah v službi.

Ako bi hoteli razrediti v posamezne kategorije one ženske, ki po svoji zmožnosti koristijo človeški družbi kot samostalice, morali bi naštevati posamezne panoge dela, katere izvršujejo te nositeljice današnjega socialnega napredka.

Ni mi namen razpravljati danes o zvanju žensk, katere služijo splošnemu blagru človeške družbe kot strežnice bolnih, kot učiteljice otrok, kot uradnice, zdravnice, ter razne druge stroke, marveč pečati se hočem najprej na kratko z ono kategorijo žensk, katera kot stalna spremljevalka človeške družine igra v isti tudi najvažnejšo vlogo in to je: ženska v službi.

Ženska v službi tvori stalno število onih samostalic, ki so nam koristne v vsakdanjem življenju, ako izvršujejo svoj važni poklic vestno in voljno, če ravno se iste ne morejo prištevati onim samostalicam, ki nikdar ne menjajo svojega samstva, marveč mnogo od njih najde število mož, se omože. Ali tu bodi le govorjenja o važnosti „ženske v službi“ za človeško družino, katere važnosti pa se žal povprečno ona ne zaveda.

Često se smatrajo služkinje za — tovarno žival, za sužnje in to je, kar mnogo ovira socialen napredek družine, mesto bi ga pospeševalo. Ako bi „služkinje“ razumele svoj važen poklic, bilo bi mnogo manj neprilicnosti in „poselsko vprašanje“ bilo bi davno že rešeno. No, da je temu še vedno tako, krivi so čisto tudi gospodarji.

Čemu pa so posli?

Že v prejšnjem članku sem dejal, da ne more nikdo vsega sam opraviti, drugi potrebuje družega.

Služeča ženska — in o njej je pač le po največ govora v „poselskem vprašanju“ — ima nalogo, izvrševati ona opravila v hiši in izven hiše, katere mora opravljati samostojna gospodinja, katera ne razpolaga s posli. Kot izvršujoči član človeške družbe je v tem

slučaju torej gospodinja služkinja in služkinja gospodinja, smoter je v zvanju „samostojne“ gospodnje kakor i „odvisne“ služkinje, vender-le — delo in o tem govora. Delo specifično delo je, kar pospešuje socialni napredek in brez katerega bi ta napredek zaostal. Služkinja, bodisi da je priprosta dekla na kmetih, ali hišina, kuharica, guvernantka itd. v mestu, mora se v prvi vrsti zavedati svojega važnega poklica, ako hoče, da bode ta svoj poklic tudi vestno izvrševala. Zavedati se mora stališča, katero zavzema v hiši kot samostojni izvršujoči član družine. Služkinja zna, da brez njenega — ako vestno in razumnega opravljanega — dela družina ne more biti in da bi se podrl ves družinski red, ako bi se to delo ustavilo. Zaradi tega dela je ona, a ne zaradi tega, da bi mislila na svojo „podrejenost“ v človeški družbi, kar se čisto dogaja in kar provzročuje največ neprilik. Dasi je službodajalka mnogokrat socialno, vzgojno in umstveno višje stoječa nad služkinjo, vender pa bi v istem trenutku postala služkinja i sama, ako bi ne bilo v hiši človeka, ki bi opravljal takozvana „nižja dela“. Dejstvo, da ima službodajalka pravico ukazovati svoji služkinji, ker jo plača, ker stoji socialno in drugače višje nad njo, — to dejstvo ne spremeni ničesar na važnosti vloge, katero igra služkinja kot delo izvršujoči član družine. V kolikih slučajih — jih je mnogo! — pa gospodinja niti umstveno in ne drugače ne stoji višje od svoje služkinje in tudi neopravičeno nosi naslov gospodnje.

Vender pa je velika napaka, ako služkinja, ob zavesti, da brez njenega dela ne bi mogel obstati družinski red, nastopa — kar se čisto dogaja — nasproti službodajalcem surovo, arogantno in kljubovalno, da zanemarija svojo dolžnost in se v splošnem kaže nevarno za izvrševanje svojega važnega poklica v družini. Tako pojavljanje služkinje je le priča njene neizobrazbe in nizkega duševnega obzorja, katero potem lahko daje povod nadziranju, da zaničevanju od strani službodajalcev. Jednako neopravičeno je, ako službodajalci brez opravičenega povoda sramotijo služkinjo in sicer samo radi tega, ker je služkinja, dasi opravlja svoj poklic še tako vestno in pravilno.

Taki pojavi provzročajo potem odtegotovanje žensk od službe, ter zahajanje v tovarne, ne glede na to, da je tovarna strup ženski v moralnem in fizičnem pogledu.

Služkinja se temveč zavedaj svoje važne vloge v družini, a je ne izkoriščaj v to, da bi rekla: „Ha, saj lahko nasprotujem svoji gospodnji kolikor hočem, saj brez mene ne more biti; a tem bolj ko ji kljubujem in ji kažem, da mi za njeno službo nič ni, bolj mi streže, več mi podari!“ Tako vedenje, taki nazori so brezmejna surovost in ker se to dogaja po družinah bolj in bolj, sililo bode gospodarje na rešitev poselskega vprašanja — brez poslov, kar bode le v neizmerno škodo onih samostalic, ki so navezane s

svojimi rokami na tujo pomoč. Odkar si je industrija postavila zadačo, da s pomočjo delavne roke zgradi na zemlji Eldorado za posamezne podjetnike, od teh dob se je poselsko vprašanje opasno pozlelo. Veliko-industrijalci po svoji plačani agenciji socialno-demokratskih vodij zanašajo mej posle nezadovoljnost in jih odtujejo službi v družini, le da bi polnili svoje tovarniške prostore s stroji v človeški podobi.

Agitatorji sejejo mej posli nezadovoljnost in prevzetnost, jih hujskajo proti gospodarjem in ustvarjajo s tem v družinah položaj, ki je postal že naravnost neznosen. Da se ustreže posameznim velikošpekulantom, rabečim roko ženske, mora razpadati družinski red in zadovoljnost v domovih!

Kako lepo bi bilo, ako bi služkinja pojmla važnost svojega poklica kot pomočnica na izvršenju družinskih opravil, pa bi s tem omogočala gospodinji, da ona s svoje strani, s svojim razumom, vzgojo in duševnimi zmožnostmi zamore vršiti naloge, ki so po drugi strani velikanskega pomena za človeško družbo, pa ako bi ne bilo družega, nego dostojna vzgoja otrok. Kako pa naj porabi gospodinja svoje višje zmožnosti v korist družbe, ako jej ne preostaja časa ob ne-prestani pažnji na lahkomišno, nezmožno ali celo zlobno služkinjo?

Uvažuje vse to in ono, morale bi služkinje kot samostalice v družinah skrbeti za to, da se čim prej razorožijo plačani socialistični hujskači, ki pod krinko delovanja za blagor služečega stanu razdirajo le družabni red in ovirajo splošni socialni napredek.

Obrtnijske raznoterosti.

Dobavni razpis za les. Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani se poroča, da bo c. kr. ravnateljstvo državnih železnic v Beljaku potom ponudb oddalo dobavo naslednjih vrst lesa in lesenih izdelkov za leto 1903: 314.849 m^3 lesa za mostove (mecesen), 176.780 m^3 posebnega lesa (mecesen), 1064 m^3 trdega rezanega lesa za vozove, 1243 m^3 mehkega rezanega lesa za vozove, 20.000 m^3 krajnikov, 22000 hl oglja iz mehkega in 250 hl oglja iz trdega lesa, 5400 kosov različnih ročajev za orodje, 13.720 kosov držajev za sekire, kladiva, krampe in lopate, 18.000 metel iz brezovih šib in 600 okovanih samokolnic (šajtrg). Oddala se bo razen tega tudi dobava gorenjih pragov iz hrastovega, mecesnovega ali boro-vega lesa. Za to dobavo potrebni ponudbeni vzorci in podrobni izkaz v vrstah, množinah in merah ter občni in posebni dobavni pogoji se lahko pogledajo ali tudi brezplačno dobe proti upošiljavi poštne pri imenovanem ravnateljstvu, katero daje tudi vsa pojasnila glede dobavnih pogojev. Ponudbe s potrebnimi prilogami se morajo najkasneje do 10. sept. t. l. do 12. ure opoldne c. kr. ravnateljstvu državnih železnic v Beljaku oddati.

Dobavni razpis. Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani se poroča, da se bo 27. avgusta t. l. ob 11. uri vršila pri Societe Nationale des Chemins de Fer Vicinaux Rue de la Science 14 v Bruslju ponudbena razprava zaradi dobave 150.000 hrastovih pragov 1 m 80 cm dolgih in 15 oddelkov posebnih hrastovih kosov različne mere za podstave in stranske proge. Ponudbe se morajo nasloviti na glavnega ravnatelja in oddati na pošto najkasneje jeden dan pred terminom, ki je določen za submisijo. Dotični Cahier des Charges je na upogled pri c. kr. avstrijskem trgovinskem museju na Dunaju.

Kmetijstvo.

Razglas

o sprejemu gojenk v gospodinjsko šolo c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Meseca oktobra se otvori peti tečaj gospodinjske šole, ki bo trajal 12 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom čč. gg. sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem poslopju poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako vežbajo v gospodinjskem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in z bolno živino.

Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privadijo nemškemu jeziku.

Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo, t. j. sploh za vse, 28 kron, ali za ves tečaj 336 kron. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednjo obleko s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, 10—12 žepnih robcev, šest kubinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi preskrbe v zavodu proti plačilu; če ima katera več obleke, jo sme prinesiti s seboj).

Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjsko šolo, morajo:

1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnega ozira vrednih slučajih, se more dovoliti sprejem mlajših učenk;
2. znati čitati, pisati in računati;
3. predložiti zdravniško spričevalo, da so zdrave;
4. predložiti obvezno pismo starišev ali varuha, da plačajo vse stroške;
5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu.

Prošnje za sprejem, katerim je treba priložiti šolsko in zdravniško spričevalo ter obvezno pismo starišev, oziroma varuha, naj se pošljejo do

do 15. septembra t. l.

glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.